

U MAWJAM JINGSTAD

(Na ka bynta ki khynnah-rit)

da

U K. W. Nongrum

(Ia ki hok long trai la tyngkai)

Ka Sien Shen Kaba Nyngkong (1977)

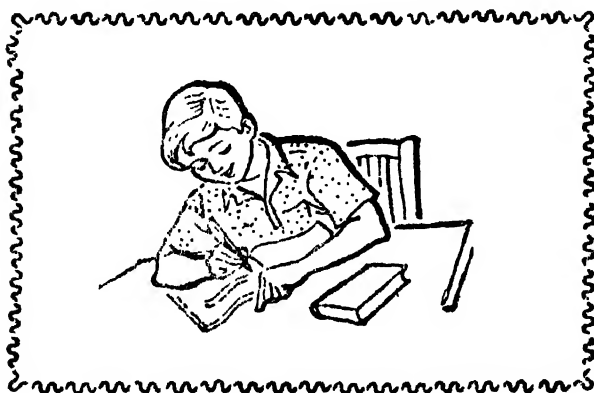
La pynmih da u Nongthoh

State Central Library
Aeghalaya, Shillong.

REFERENCE
Not to be Lent out

U MAWJAM JINGSTAD

(Na ka bynta ki khynnah-rit)

Library
If handled carefully with clean hands

U K. W. Nongrum

(Ia ki hok long trai la tyngkai)

Ka Sien Shon Kaba Nyngkong (1977)

La pynmih da u Nongthoh

Ka Dor.

~~State Central Library~~
~~Shillong-2, Meghalaya~~

Shi kyntien ar kyntien na u Nongthoh

Ha kane ka Kot. "U Mawjam lingstad" la pyrshang ban pynwān ia ka jingmut jingpvrkhat bad ka jingsngewthuh ki khynnah rit na kiei kiei kiba don sáwdong jong ki. La pyrshang ruh ban buh kham bun ki dur kiba ki khynnah ki ju ioh man ka por namar bun na ki ki kham sngewlynnad tang ha kaba peitkai ia kiei kiei kiba itynnad. Kumta ki dur ki dar ki lah ban ring shibun ia ka jingmut ba dang lung jong ki.

Ha ka Lyn-l, la buh da ki dur kiba long ki kyrteng ha kaba ki khynnah kin lah ban kynnoh kloi ki tang shu peit ia ki. (Ym pat donkam ban pynspel dak ha kane ka lynnong). Nangta sa hikai ia ki khynnah ba kin spel ia ki Alphabet, bad kumta ter ter sa sdang ban pyndon kam ar ne lai tylli ki dak bad kynnoh syndon—kum "p a" "pa". "j a" "ja". Hadien sa sdang ban pynpule ia ki sentence kiba jem—kum, "pa ai ja", "Bat ia kane ka bol", bad kumta ter ter.

La buh ruh ki jingpvrshang ha kaba ki khynnah kin trei knang ba ki Nonghikai kin tip bad ithuh ia ka jinglah bad jingbymlah jong ki khynnah.

Nga ichnoh ha phi ki Nonghikai ban peit ban leh bniah ha ka ban iarap ia ka jingsan kloi ki khynnah rit ha ka pule bad ha ka thoh.

Khadduh, ngam lah ruh khlem da pynpaw ia ka jingsngewnguh kaba khraw ia i bah R. Hay, Dy. Inspector of Schools, Shillong, i bah E. Nongbet, Education Officer, Khasi Hills District Council, i bah B. F. Syiem, Former, Head Teacher, Jaiaw Presbyterian L. P. School i kong A. Civilian Thangkhiew, Head Teacher Lummawbah D C L P. School bad kiwei de ki Nonghikai kiba la pylait por kypang ban peit ia kane ka Kot bad ai jingmut ruh halor jong ka

Dated: Mawt. Mylliem,
the 14th January, 1977

Kithor W. Nongram.

Ka Jingkynthoh

Ka long kaei kaei kaba snawtyrnad ban iohi ia ka ingtrei shitom jong u Bah K. W. Nongrum ha ka kot jong u — "U Mawjam Jingstad" ha ka rukom kaba, u ia thoh.

Kane ka kot kan iarap shibun ia ki khyannah jong ngi kiba dang lung ban jam sha u mawjam jingstad.

R. Hav

4 12 75

Dy. Inspector of School,
Shillong

Ka long kaba snawtyrnad shibun ban ioh pule ia ki kot "U Mawjam Jingstad" da u Bah K. W. Nongrum. U Bah K. W. Nongrum u ia pyii da kane ka jingtrei joi u ia ka jingagwed ban iarap ia ka jingsan kloi bad jingroi ki khyannah rit ha ka pule bad thoh.

Kane ka kot ka pyii ia ka jingpyrkhat u Bah Nongrum ban pyawan ia ka jingmut jingpyrkhat bad jingsngewthuh ki khyannah na kei kiei ki ha dan sawdong jong ki. kaba long uwei na ki Mawjam sha kata ka jingstad ba iar bad jylliew.

Ka jingstad ka juk myota ka iaid sted katta katta bad doj kam namarkata, ban ialam jingmut ia ki khyannah rit bad rid ryngkat bad ka por lyngba ki kot pule jong ki. Ha kane ka kot, nga shem ia ka jingpyndonkam ia ka rukom pule ba ngi khot, "Ka peit bad ong", ka ban iarap ban pynstet ia ka pule bad thoh ki khyannah rit.

Nga kymten ha kane ka Kot kan ioh jad ban rure ha ka Skul pule bad ai mynsiem shuh shuh ia Li Bah K. W. Nongrum ba un nangpyamih sa kiwei kiwei ki ban pynroi ia ka thoh ka pule.

Dt. Shillong,
The 3rd August, 1973

E. Nongbet,
SI of Schools,
Khasi Hills District Council,
Shillong

Khlem ka jingsdang, ym lah ban ioh ia ka jingsan. Kane ka Kot ka long ka jingsdang ban bsa bad ialam ia kiba rit ba katba ki nangsang ha ka ryenieng bad ka met jong ki, kin sdang ruh ba ithuh bad tip ia ka pule bad ka thoh ka tar. U Nonethoh u la trei shitom ban pyni da ki dur ia kito ki kyntien kiba long ki kyrteng Kane ka long ka jingiarap ia ki harit jong ngi ban lah ban kynnoh kloi ia ki ktien bad ban bat jingakynmaw ia ki. U la huh ruh ki jingpyrshang ba ki khynnah kin trei khnarg ban tip bad ithuh ia ka jinalah bad jingbymlah jong ki ha tka pule bad ka thoh, bad ka jingnangsang jong ki ha tka hor sngewthuh.

Kane ka jingpyrshang jong u Bah K. W. Nongrum, bad ka jingtrei shitom jong u'ban pynmih ia kane ka Kot ka long khlem artatien ka bynta jong ka thupbah jong ka thoh ka tar Khasi Dei ki jingpyrshang ka thoh ka tar ha ka Ri bad ka jaidbynriew

Npa kyntu ba u'Nongthoh un nangtrei shitom shuh shuh ban kham pynbha ia kane ka Kot ha ki sienshon ki'ban dang wan bad nga kyrmen ba ka jingtrei jong u kan seisoh.

Dated: Shillong,
The 25th Oct. 73

B F Sviem,
Head Teacher,
Jaiaw Presbyterian L. P. School,
Shillong

Ngam lah khlem da kyntoh shi kyntien ar kyntien ia kane ka jingtrei shitom jong i Bah K. W. Nongrum, sha la pyllait por khrang ha kaba thoh ia kane ka Kot, ka ban i arap bad iatei lem ia ki khun rit jong ngi, kiba dang sdang ban kiew ia u' Mawjam ba nyngkong.

kane ka rukom' thoh jong i bah K. W. Nongrum nga ngait kan ialam stet ia ka jingaid shaphrang jong ki khynnah rit kiba dang sngewtynnat tang ha kaba peitkai ia kiei kiei kiba itynnat Hagne ki dur ki dar ki lah ban ring shibun ia ka jingmut ba dang lung jong ki. Da kaba ki "neit bad ong", ka jingmut jingpyrkhat jong ki kan kham proh shibun.

Nga ngait ba ki Hor ba halor kin aslad ai lyat ban pynrung ha ki Skul ia kane ka jingangnud jong i Bah K. W. Nongrum.

Dated: Shillong-5
the 27th Oct. 1973

A. Civilian Thangkiew,
Head Teacher,
Lumawbah D.C.L.P. School.

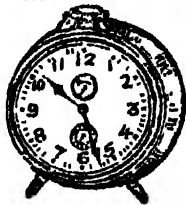
1. Peit bad ong:

A

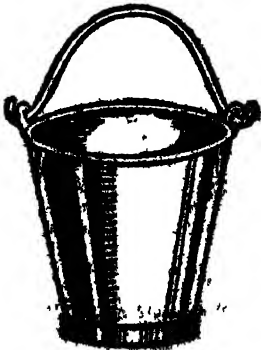
2

U Ar

B

Ka Baje

a

Ka Arpisa

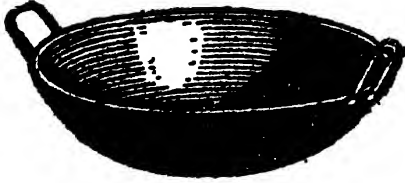
b

Ka Blang

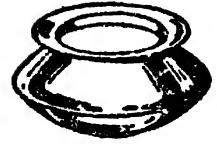

K

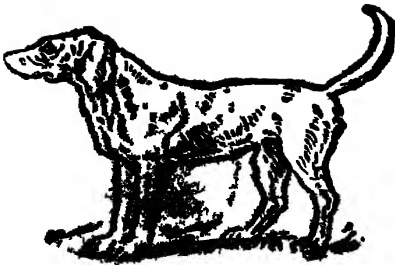

Ka Karai

k

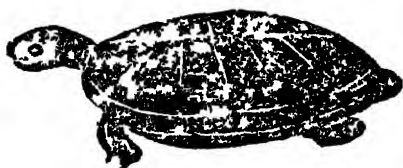
U Khiew

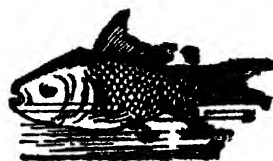
U Ksew

U Kshew

D

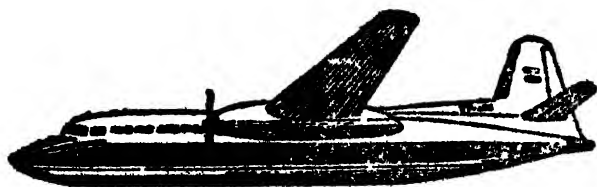
Ka Dkar

d

Ka Dohkha

E

e

Ka Eropleif
(Ka Lioquiu)**G**

g

G

NG

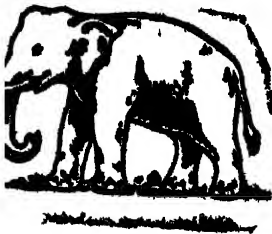
ng

U Ngap

H

h

U Hati

Ka Han

L. Hen

I

i

Ka 'lar-Kmie

ï

ï

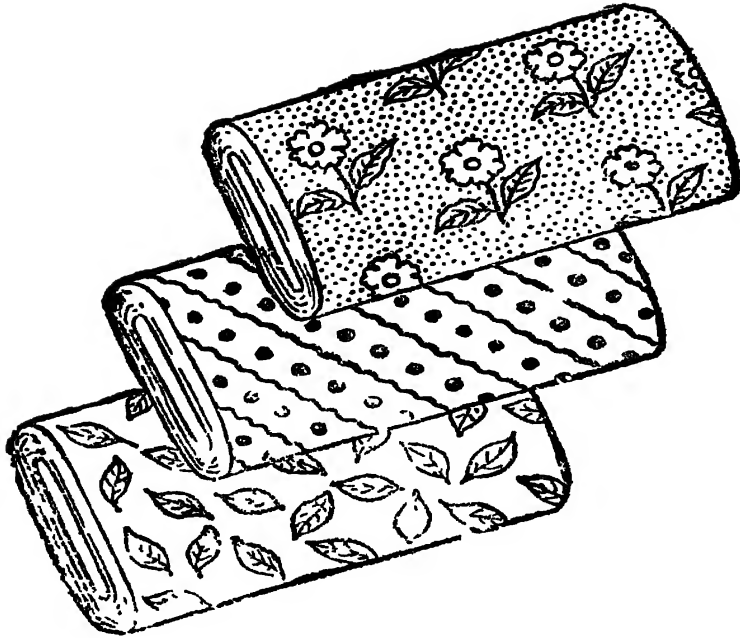
Ka ïng-phlaog

Ka ïa-khmet

J

j

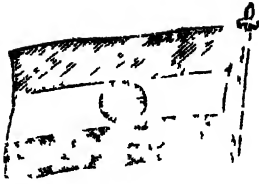
Ka Janu

Ka Juti

L

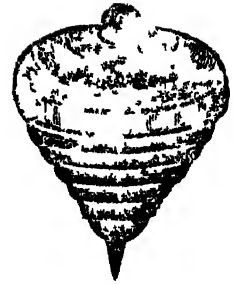
l

Ka Lann

Ka Lynten

Ka Latom

M

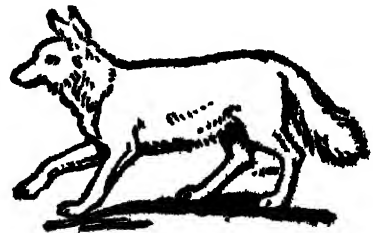
m

Ka Masi

Ka Miaw

U Myrman

N

n

U Nib

Ñ

ñ

U Ñiang-kynthah-um

O

o

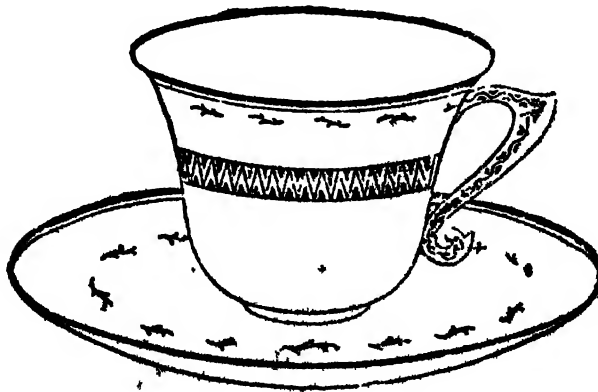
p

Ka Pylleng

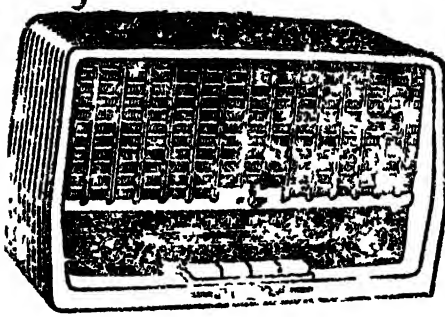
U Pathaw

Ka Pela and Ka Peris

R

T r

Ka Radio

Ka Rel

S

S

Ka Shatri

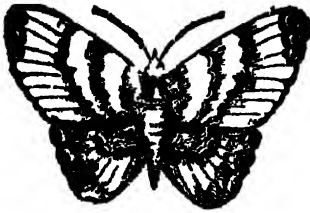

I Sitt-rit

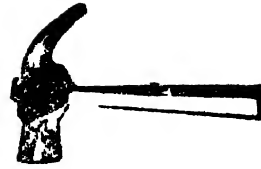
U Syntiew

T

Ka Thapbalieh

t

U Tyrnem

U

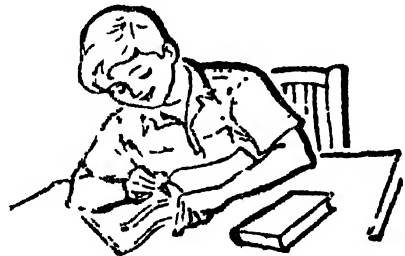
u

Ka Ut

W

w

U Wanhun

Y

y

Y

Ki Dak Pule

Ki Dak Heh

		A		B		K	
	D	E		G		NG	H
I	I	J		L		M	N
		O		P		R	S
		U		W		Y	T

Ki Dak'Rit

		a		b		k	
	d	e		g		ng	h
i	ī	j		l		m	n
	o	p		r	s		t
		u		w		y	

3. Ki Dak Pule bad Ki Dak Thoh

A	a	A	a	M	m	M	m
B	b	B	b	N	n	N	n
K	k	K	k	Ñ	ñ	Ñ	ñ
D	d	D	d	O	o	O	o
E	e	E	e	P	p	P	p
G	g	G	g	R	r	R	
NG	ng	NG	ng	S	s	S	s
H	h	H	h	T	t	T	t
I	i	I	i	U	u	U	u
Ī	ī	Ī	ī	W	w	W	w
J		J	j	Y	y	Y	y
L	l	L	l				

Pule jam ia kine

a k e ng i j m ñ
 b d g h i l n o
 p s u r t w y

a c m n o r s u w
 b d k h i i l ñ t
 g ng j p y

Aa Bb Kk Dd Ee Gg NGng
 Hh Ii Īi Jj Ll Mm Nn
 Ññ Oo Pp Rr Ss Tt
 Uu Ww Yy

5. Ka Jingpule-

p	a	pa
a	p	ap
i	a	ia
ng	a	nga
d	e	de

pa	pa	ap		
pa	pa	ap	ia	nga
pa	pa	ap	ia	i de

a	m	am
h	a	ha
ng	a	nga
t	e	te
m	a	ma

am	ha	nga		
am	ha	nga	te	
am	ha	nga	te	ma

p	a	pa
a	i	ai
j	a	ja
i	a	ia
m	a	ma

pa	ai	ja		
pa	ai	ja	ia	nga
pa	ai	ja	ia	i ma

u d ud
e h eh
ñ i ñi

i ñi i ud
i ñi i ud eh

u n un
s a sa
u r ur
t e te

un sa ur
un sa ur te
un sa ur te pa
un sa ur te pa pa

e i ci
b a ba
o ng ong
i a ia
ng a nga

ci ba ong
ei ba ong ia u
ei ba ong ia nga

e m em
k a ka
j a ja
e h eh
l a la
i h ih
i ng ing

ka ja ka eh
ka ja ka la ih
em, ka ja ka la ing

t o to
r i ri
h i hi
m a ma
m e me
h o ho

to ri hi
to ri hi ma me
to ri hi ma me ho

m e me
m e i mei
b a d bad
d o h doh
s o h soh
b a ng bang

mei ai um ia nga
mei u soh u bang
mei] ai ja bad ka do'i ia nga

d i h dih
s h a sha
d u d dud
s a w saw

u dih sha-saw
ka dih sha-dud
ki dih sha bad ka dud

e n en
h e p hep
w a t wat
i a m iam

i hep i la ur
i hep i iam
'en hep, wat iam

Ka Jingpule-

a - ai am ap ar ang a-le

b - ba bi bam bah bat bang biah

k - ka ki ko ku kem kit kot kren

d - da du di dih doh don daiñ

e - eh ei em en e-he

g - g g g

ng - nga ngi ngan ngam

Ka Ju-ti

Ka Ka-rai

h - ha hi hu ho hei heh hiar

i - id ing ih ir im ieit

ī - īa it iam iap ī īiew

j - ja ju jem jom jia

l - la lai leh lap lig leit

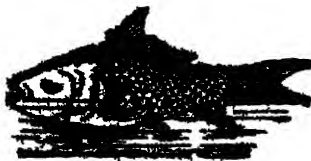
m - ma me mo mih mih

n - na ne ni nep noh nah

ñ - ñi ñia ñiah ñi J ñiat ñiew

Ka Ea je

Ka Doh-kha

o - ong oi ot or on

p - pa pu pah par put plie pu-le

r - ri rah rit riew rang rong

s - sa sad sar sum sait

t - te to tar teh tih tong

u - ud ur um

w - wa wan waw wiar

y - ym yn

Ka La-tom

U Kha lom

7. Ka Jingpule:-

A

a

ai am ap ang

Ai kato ka pisa
 Am u soh
 Ap ia nga de
 U ang ka shyntur
 Ka almari ka don ha ing
 Ka Aimon ka don artylu ki soh

B

b

bi ba bu bat bol bud bah
 Blei burom

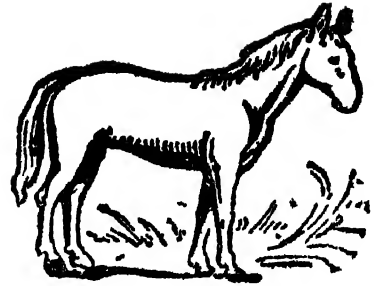

Ka blang ka bam phlang
 Bat ia kane ka bol
 U Blei u iohi
 Balei phi iam?
 Bud ia i Bah
 Burom ia i Babu
 U Be u bah ia i Bihi

K

ke ka ku kem kot kti
kba ku-bi kha-si

U kem ia u kulai
U kdew da ka kti
U kba u la ih
Ka kot pule jong phi
Ka kot kudi ka la her
Ngi dei ki Khasi

U Gardhi u long u kpa jong ka jaidbynriew

D

d

di da du dur doh die
ding daiñ

Ka dohkha kaba heh
Ka dur i mei

U daiñ ia u dieng
U duwai ha U Blei
U thang la ka dieng ha ding
U Donbor u shah dait thliem

E

e

ei en em ew

Ka eropleiñ ka her nangne

Em, i hep i la en

Ei ba wan bad phi

Ew! ka jingeh une u dieng

En noh wat iam

G

g

G

Ka don ka' beg

U prek u don ha ka beg

U sah . fa u prek da u tyrnem

NG

ng

nga ngi ngap ngab ngam

U ngap u her
 Nga bang ia ka ngap
 Ngan leit tong um na pung
 Na ngab jongphi ka saw
 I kong Ngaid i iaaid suki

H

h

ha	ho	hi	hap	han	hep
	hang-ne		ha-rud	ha-jan	

U hati u don hangne
 I hep i don hangne
 U Hunlang u beñ ia ka han
 Ka han ka don hajan ka pung

I

ī

ih ir iar in im ing

Ka 'iar-kmie ka khot ia ki khun

U 'iar-ryngkuh u la kynih

Ka India ka dei ka Ri jong ngi

In leit lang bad phi?

I pa im don ha iing

I Mei i kdup ia ngi

ī

ī

iit iing ieng iaid iew

Ka iit-khmat jong i parad

U Nongkhai u iit ia phi

U ieng hajan ka iing

Ia ngin ialcit sha iew

J

j

je ja ju jah jot juh jan

Shiliang ka juti ka la jah

U bam ja bad u jhur

Ka muja ka jhieh

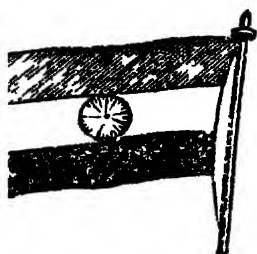
Ka jaiñ ka la jot

L

l

la lu li let lai lip lum luiñ

Ka lama lai-rong

U let uba luiñ

Ka lynten ka la lip

U kyllaiñ ksai ha ka latai

U leit sha lum

M

m

ma me mei ma-si miaw

Ka miaw ka peit ia i Ma

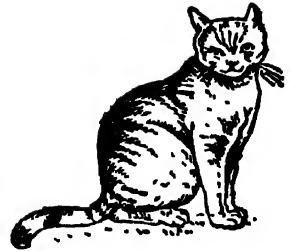
Ka masi ka don ha sem

I ma im ai um

I Mei i thum ia ka Me

Mei ai ja ia i Mama

Ka Meghalaya ka dei ka State jong ngi

N

n

en na ne no nan nib
nep nar nar-suh

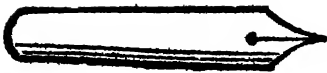
Une u dei u nib jong nga

U theh um ha ka nur

U narsuh uba nep

U kbap ia u nar da ka nap

U buh ia ka nep halor ka ben

Ñ

ñ

ñi ñia ñiut ñiew ñiad

U ñiang-kynthah-um u dem ha u ñiut

I Ñia i ñiew soh

I Ñi i ñiah kali

O

O

ot on oi ong

I pa i don ha Ophis

Ka ot soh da ka tari

Bad no ki don hangto?

Sa ong ia ka ban wan ho

Mano ban leit on ia phi sha ting?

Ka Ostrich ka long ka sim kaba heh
eh.

O

P

p

pi pa puh pah par por peit

U Pathaw uba hch

I Pa i pom pai

I phreit i pah pdit-pdit

U pin uba nep

Ka pong ia u shiah da u pin

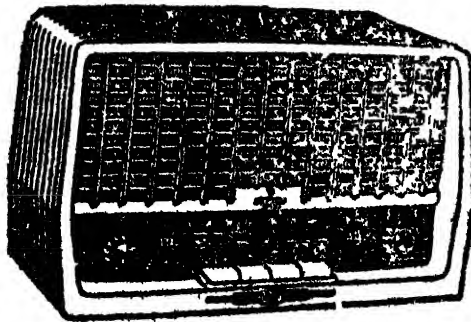
Ka pela ka la pait

R

r

ri ra ru rah rel

Ngi sngap jingrwai na ka Radio

Ka rel ka ñaid sted

I pa i rah ia u Rang

U rawon u rah ryngwiang

U ai rong ia u rishot

U rah ia ka ryntieh.

S

S

es sa soh sim sum sngi sha

U syntiew u phuh
 Ka sati jong nga ka la jah
 U Es u shong ha ka shuki
 U sum haba shit ka sngi
 Ki sim ki puh soh
 Ka sngi ka don ha sahit-bneng
 Ka sleit ka don ha ka synduk
 U leit sha Sor Shillong.

T

t

ti ta te tap tong thain

Ka thapbalieh ka her
 Ka tong um na ka tin
 Ka tala ka don ha ka synduk
 U ai ka tari ban ot ruti
 Ki thain kria da u thri
 Ka tyngab ka dem ha u tnad dieng.

U

u

um ur ud ut um-biah umjer

U ai um ia ka ut

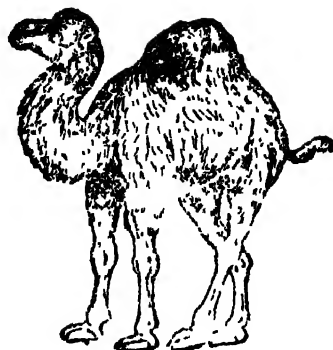
I Ni i ud

Ngi leit tong um na pung

Ki umjer ki lang ha u pblang

I hep i la ur,

Ka um-biah ka mih na shyntur

W

W

wa wan wait wieh

W

U Wanhun u thoh dak

Ka wait ka la jah

Wow! peit une u wieh

Wan rah kato ka wang

Ka wah-duid ka leit tuid sha ka wah-
bah.

Y

y

ym yn yn-da

Ym don briew hapoh iing
Ynda la_wai, ngan sa leit_phai

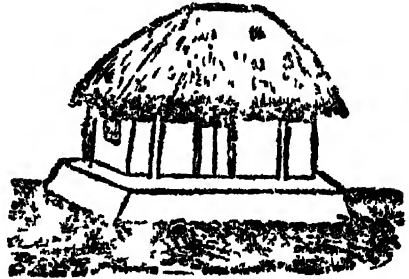
Y

8. Ka Jingpyrshang:

Thoh da ki kyrteng kiba iadei bad kine ki dur:
 [Ka Baje, U Khiew, U Hati, U Syntiew, Ka Shatri, Ka
 Jonten, Ka Jing-phlang, Ka Masi, U Soh, U Khla, U
 Dieng, Ka Radio, Ka Sim, U Iar-ryngkuh]

1. U Syntiew

2. _____

3. _____

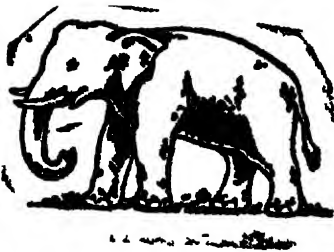
4. _____

5. _____

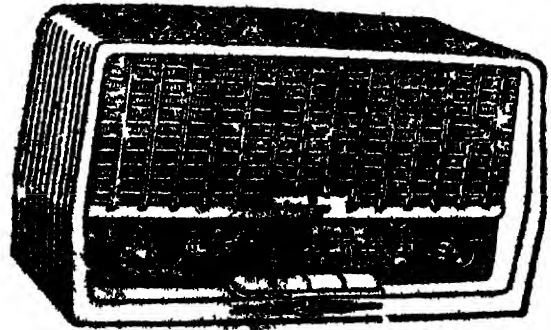
6. _____

8. _____

7. _____

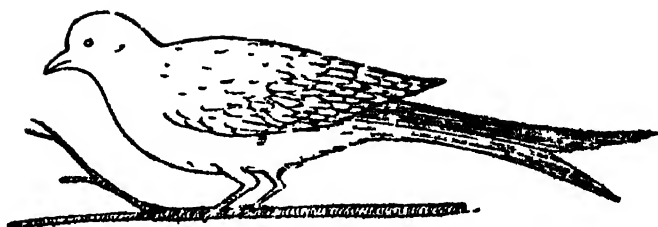
9. _____

10. _____

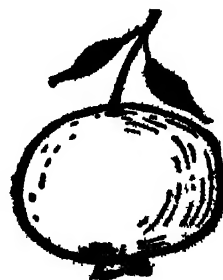
11. _____

12. _____

13. _____

14. _____

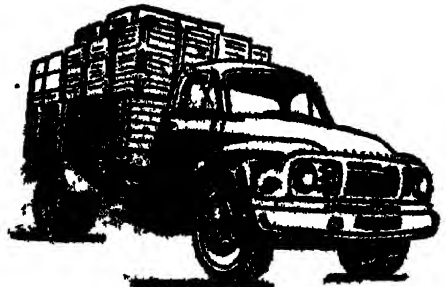
9. Pule ia kine

U ksew u wiar hew hew
 Ka' miaw ka pah ngiaw ngiaw
 Ka sim ka her
 Ka masi ka bam phlang
 Ka miaw ka kem ia ka khnai
 Ki khun-syiar ki puh khaw

U syntiew u la puh
 Ka han ka jngi ha pung
 Ka ding ka meh
 Ka baje ka riew
 Ka sngi ka la mih
 Ki khlur ki phyrnai

Kane ka dei ka truk i pa
 Ka rel ka iaid sted
 U khla u shong ha khlaw
 U thoh da u khulom
 U Myrsiang u pah mynmiet

I Bah i shong ha`ka` shuki
 I buh`ja {ki kot halor ka miej
 I thoh jingthoh ha ka kopi
 I nang ban thoh da u khulom
 I don ruh ka kot pule kaba heh
 I bah i minot bha ban pule kot
 Nga ruh nga dei ban minot kum ma i.

I Nah-nah i don u khiew ban shet ja
 I Mei i khat ja ha ka pliang
 I Pa i wan rah kait na bri
 Ngi bam ja bad ka doh
 Ki dih sha bad dud
 I Kong-Deng i tylliat tungtap
 Ka ding ka rhem ha dpei
 Nga bang eh ia u soh.

10.

Rhyme

a	b	k	d	—	Peit katei ka kot kudi
e	g	ng		—	Ka her ha suiñ-bneng
h	i	ĩ		—	Kumno phim iohi ?
j	l	m		—	Ka rong kaba stem
n	ñ	o	p	—	Ban ia ot bad phi
r	s	t		—	Ka la lait na kti
u	w	y		—	Ka sah sa ka latai.

11.

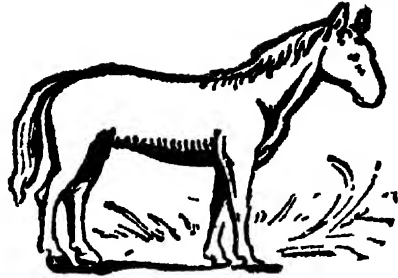
Rhyme

wei ar lai

1 2 3

I II III

Hlangne u don u kulai

saw san hynriew

4 5 6

IV V VI

Ka baje ka la riew

hynñiew phra khyndai

7 8 9

VII VIII IX

Ka miaw ka ap khnai

shiphew khatwei khatar

10 11 12

X XI XII

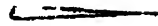
Li kaw u wiar shabaz

12.

Rhyme

A	a	—	U thep pisa	hapoh ka pla
B	b	—	I khun masi	i bam kubi
K	k	—	Wan shim kane	ka kot pule
D	d	—	Ngan ai ia phi	ka kot kudi
E	e	—	Wan rah hangne	uto u sdie
G	g	—	Une u prek	sa thep ha beg
Ng	ng	—	Ka syiar i Deng	la kha pylleng
H	h	—	U kwah ban peit	hangno u kbeit
I	i	—	Ka dur jong phi	ka don ha i
İ	ı	—	U thied juti	u nong-khaïi
J	j	—	Ha skul pule	ki tied baje
L	l	—	I kmie u Nel	i die soh-bel
M	m	—	U riewhadem	ki thep ha sem
N	n	—	U ieng ban kren	nalor ka ben
Ñ	ñ	—	U pyniäp bseiñ	da u mawleiñ
O	o	—	Ki khun paro	ki her shano
P	p	—	U thoh shithi	ha ka kopi

R	r	—	Kawei ka dkar	ka don ha bar
S	s	—	Ka sleit u Es	halor ka des
T	t	—	Ia ki juti	u rah ha kti
U	u	—	Iloh khadu	na i babu
W	w	—	Ilapoh u khiew	ki sieh syntiew
Y	y	—	Ynda la wai	sha ung ki phai

HewHew...U wiar u ksew

Ngiaw ngiaw ..Ka pah ka miaw

Bo ...bo ..Ka pah ka masi

Mehmeh...Ka pah ka blang

Abab ka pah ka tyngab

Kwakkwak ka pah ka han

Wongwong... U rwai u ngap

Ih _ih ih . ud _U kynih u 'iar-ryngkuh

Kok...kok...kok _ kdod...Ka pah ka sylar

Pdit pdit . pdit...I pah i phreit

13. 𑜏𑜢𑜤𑜰𑜫 Ka Por Mynstep

sngap 𑜏𑜢𑜤𑜰𑜫 khie rwai shat jing-shai sha-bar ai-nguh
pyng-ngad jing-koit ha-dien

I

Ko hep rit

Ale, ngin ia mih shabar.
Peit, ka sngi ka la mih.
Sngap, ki sim ki rwai sngewbha
Ba ki aunguh ia ka Jingshai.
Ka Iyer step ka long kaba pyngngad
Khamtam ia ka jingkoit jingkhiah
Ia keiū, nvin ia iaiaid-kai shipor
Hadien, ngin sa ia pule kot

II

1. Ngi khie dang step
Ka sngi ka la mih
Ngi bta khmat
Ngi dih sha
Nga sei ka pla kot
Nga pule kot
Nga thoh dak

2. I kong i sar iing
I Mei i shet jingshet
I bah i leit tong um
3. Nga sait kjat
Nga sad shūuih
Nga phong jaiū
Nga lum kot
Nga leit skul

14. Ha Skul

baje burom pu-le hi-kai tip angi
 nong-hi-kai ia-leh kai

1. Ka baje skul ka la tied
 Shapoh skul ngi rung
 Ngi: burom ia ki nonghikai
 Ki Nonghikai ki ieit ia ngi

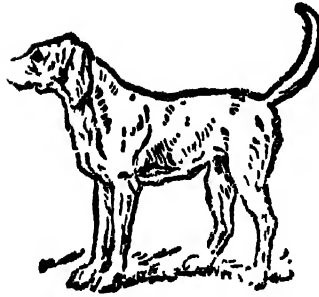
Ki hikai ia ngi ban pule
 Ki hikai ruh ban thoh dak
 Sha ka blak-bod ngi peit thuh
 Ia ki dak ba ngin nang bud

2. Ngi leh tipsngi
 Ngi sei ki kot
 Ngi pule jam
 Nga nang ban thoh
 Ynda la dep
 Shabar ngi ialehkai
 Bad ynda la wai
 Sha la iing ngi leit phai

15. U Ksew

mrاد, kjat, shong
 rong, shñiuh
 ba-lieh ba-ïong

ba-bthuh ba-thoh
 Shyieng-doh mynmiet
 myn-sngi, su-mar

! U ksew u dei u mrاد saw kjat.

U shong ha ïing ki briew.

La tap ia ka met jong u baroh kawei da u shñiuh.

U don bun rong:-uba lieh, baïong, babthuh ne bathoh.

U ksew u bam da ka ja bad ka doh.

U sngew-tyrnad ban shrut ia ka shyiengdoh.

U ksew u long uwei na ki paralok babha.

U ap ia ka ïing jong ngi mynmiet bad mynsngi.

Lah ban pyndonkam ia u ha kaba le't behmrاد.

Ngi dei ban ri bad sumar bha ia u,

namar ngi lah ban pyndonkam ha bun ki liang.

16. Ka Miaw

sla-ti tyrsim

loh-kha

phyrnai jingsawa

pyr-thei

Ka miaw ka dei ka mrad kaba shong bad ngi ki briew.

Ia ka met jong ka la tap da u shñiuh uba jem.

Ka don saw tylli ki kjat.

Ka lah ban iaid shane shatai khlem pynmih jingsawa.

Ha ki slati jong ka ka don ki tyrsim kiba nep.

Ka miaw ka don ar-tylli ki khmat.

Ki khmat jong ka ki sbai bha bad phyrnai

Ka miaw ka bam da ka doh, dohkha bad ka ja.

Ka kham sngewtynnad eh ia ka dud bad ka shiah dohkha.

Ka miaw ka shun eh ia ka khnai.

Ka long ka mrad kaba lehkhuid.

Ka juh eh ban shong ne dem harud dpei.

17. Ka Masi

shkor, tdong, reng

bniat, phlang, sngur

dud, sboh

snieh, pyn-ring

lyngkot, tyng-am

skum-kba, ma-khon

mi-thai, masi-dab

pynlur, lyng-kha

Ka masi ka dei ka mrad kaba ri ki briew.

Ka don saw tylli ki kjat kiba lyngkot, artylli ki khmat
kiba heh. artylli ki shkor kiba jrong, uwei u tdong bad
shijur ki reng

Ia ka met jong ka la tap da u shuiuh uba lyngkot.

Ka don ki bniat tang ha ka tyngam kaba shapoh.

Ka masi ka don bun rong:-kaba tong, balich, babthuh,
bathoh bad kiwei kiwei

Ka masi ka bam da u phlang bad u skum-kba.

Ka dih da ka um kaba sngur bad ka kynja dana.

Na ka masi ngi ioh:-ka doh, ka dud, ka snieh, ka sboh,
bad kiwei kiwei.

Na ka dud jong ka ngi ioh:-ka makhon, ka mithai bad
kiwei kiwei ki jingbam.

Ka masi-kmie ka leh ieit ia la i khun haba i wan
shajan jong ka.

Ia ki masi-dab la pyndonkam ha kaba pynring kali
bad pynlur.

18. I Sim-rit

kjat sner tnad

thap-bniang jingkmn

phyr-nai khyn-dew

sngew-bha sngew-tynnad

Ine i dei i sim rit

I don ar tylli ki khmat kiba phyrnai bad ba shai.

I don ar tylli ki kjat.

Da ki kjat i lah ban jaid ha khyndew.

I don ar tylli ki thapbniang.

Da ki thapbniang i lah ban her ha suiñ.

I don ki sner kiba tap ia ka met.

I ju sngewtynnad ban dem hialor ki tnad dieng.

I ju sngewtynnad ruh bin rwai.

Katno i leh sngewbha bad dap da ka jingkmn.

Ngi baroh ngi iet ban peit ia ki sim rit.

19. Ka Jingpule

U bet kba ha pynthor.

Ki thung phan ha lum.

Ki kheit soh nalar dieng.

Ki thung jhur ha kper.

Ki dung kba ha u thlong.

U bam sohphlang bad u nei

Ia u kwai ki ju bam lang bad u

tympew bad ka shun.

20. Ka Skul jong ngi

hi-kai pu-le shu-ti nong hi-kai pdeng-shnong
kum-no tip-sngi shah-shkor don-a-kor don-bu-rom

Ka skul jong ngi ka don ha Pdeng-shnong
Ngi ieit ia ia ka jong ka skul
Ha skul ki hikai ban pule, ban thoh bad bun kiwei
de ki jinghikai.
Ngi leit skul man ia ka sngi.
Ha ka por shuti ngi ju iaap jingtrei ha iing re
sha lyngkha

Ki Nonghikai ki hikai kumno ban leh tipsngi,
ban len don akor leh don burom,
ban leh khuid ban nang pule,
ban nang troh, ban wan biang por,
ban wan tista, ban nang ialenkai bad kiwei de.

Ngi s'ah shkor bha ia ki nonghikai katba ki dang
hikai

Ki hikai ia ngi kumno ban trei shitom bad minot
Kumta ngi dei ban trei shitom kum ma ki

Ngi ieit bad burom ia ki namar ki ai ha ngi ia
ka jingstad bajanai

21. Hapoh Klas

I babu i shong ha ka shuki
 Ka kot jong i ka don halor ka miej
 I babu i thoh da u shok
 Ngi shong halor ka ben
 Ka kot jong ngi ka don halor ka des
 Ngi thoh da u mawthoh bad u let
 Ka baje ka don hajan ka jingkhang-jit
 I babu i ieng hajan ka jingkhang-bah
 Kane ka dei ka klas jong ngi.

22. Ka jingiakren

Kaei ka kyrteng jong phi?
 Ka kyrteng jong nga ka long u Monlin
 Phi pule ha ka klass aiu?
 Nga pule ha ka klass—A
 Kane ka dei ka sleit bad u mawthoh jongphi?
 Horoid, kane ka dei ka sleit bad u mawthoh jong nga.
 Ka kot jongno kane?
 Kane ka dei ka kot pule jong nga.

23. Ka jingpule

Ka shnong jong ngi ka don ha Ri Khasi-Jaintia.
 Ka Ri Khasi, Jaintia bad Garo ka don ha Meghalaya.
 Ka Meghalaya ka don na Ri India.
 Ka Shillong ka long ka nongbah jong ka Meghalaya
 U Blei u la thaw ia ka bneng bad ka khyndew, bad
 ia kiei kiei baroh kiba don ha ka..

24. Ka jingpule

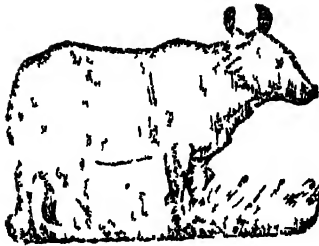
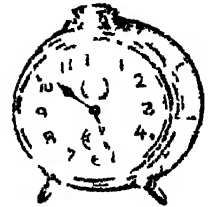
Kane ka dei ka khlieh jong nga:
 Nga don kawei ka khlieh.
 Kane ka dei ka shkor'
 Nga don ar tyili ki ki shkor.
 Kane pat ka dei ka khmut:
 Nga don kawei ka khmut.
 Kane ka dei ka khmat:
 Nga don artylli ki khmat.
 Kane ka dei ka kti:
 Nga don artvlli ki kti.
 Kane ka dei ka kjat:
 Nga don ar tylli ki kjat

Ngi iohsngew da ki shkor.
 Ngi iohi da ki khmat
 Ngi iew da ka khmut.
 Ngi bam da ka shyntur.
 Ngi ktha jingbam da ki br'at.
 Ngi ktah da ka kti.
 Ngi iuid da ki kjat.

25 Ka Ji gpyr:hang

Khmah ia kine ki dur bad pyndap da ki ktien kiba
ia dei:-

1. Ka Pa'e k ia iathih ia ngi
ia ko por.

2. ka ai
dud ia n

3. Ngi sah piek da

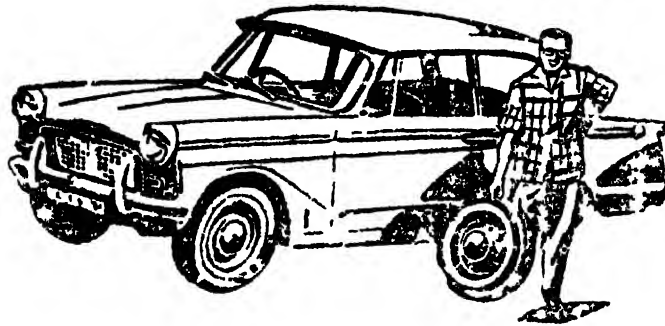

4. Ngi don
ban kup slap.

5. ka kha pylleng.

6. I Bah i kynjat ia

7. U bried u ieng hajan

8. Kane ka dei

9. Kane ka dei.....

jong nga.

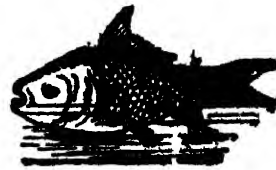

10. Une u dei

11. I pa i don ban siat sim.

12. ka shong
hapoh um.

13. i dem
halor u dieng.

26. Ka Jingpu'e

Duwai barobor ha U Blei.
Kohnguh ia ki kmie ki kpa.

Burom ia kiba helor jong phi. 01
Pynmlen, ban leh khuid.

Wat ju bun ktien ha ka por bam por dih.
Wat ju falehkai hapteng tyati
Wat mlien ban fainai iania.

Long kiba ia iait shipara.
Long kiba don-akor ha kiei kiei baroh.
Baroh li iait ia uba tipangi bad uba hok.

Wat long kiba jaindeh.
Wat kren ki ktien khlem-akor. 11

Kiar na ki lok kiba sniew.
Wat ju rknie bein, ia kiwei.

Wat leh bein ia kiba' tlot, baluk ne barit.
Wat meng, wat, sngawsarong.

Kynmaw ban leit pynphai biang ia ki tiar
Kiba phi shim kylliang.
Minot tyngoh ban, dup kiew shaphrang.